

Література

1. Белла Р. Религия как символическая модель, формирующая человеческий опыт / Р. Белла // Американская социология сегодня. Перспективы, проблемы, методы. – М. : Изд-во "Прогресс", 1972. – 392 с. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://lib.uni-dubna.ru/search/files/soc_rel_obsh_garadja/s2chap4.pdf.
2. Богданова О.А. Процесс секуляризации и кризис личности в западной культуре XX века : монография / О.А. Богданова. – Ростов-на-Дону : Изд-во РГЭУ, 2001. – 140 с.
3. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму : пер з нім. / М. Вебер. – К. : Вид-во "Основи", 1994. – 261 с.
4. Наумкин В. Мусульманская диаспора на Западе: дифференциация, конвергенция, гибридизация? / В.В. Наумкин // Международные процессы. – 2010. – № 2. – С. 4-14.
5. Barro R.J. Religion and Economic Growth / NBER Working Paper 9682 / R.J. Barro, R.M. McCleary // Cambridge: National Bureau of Economic Research, 2003. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.nber.org/papers/w9682.pdf>.
6. Berger P.L. The Desecularization of the World: A Global Overview // The Desecularization of the World: Resurgent Religious and World Politics / Ed. P. Berger. – Washington, D.C. : Ethic and Public Policy Center, 1999. – 143 p.
7. Blum U. Religion and economic growth: was Weber right? / U. Blum, L. Dudley // Journal of Evolutionary Economics. – Vol. 11, № 2. – 2001. – Pp. 207-230. [Electronic resource]. – Mode of access <http://link.springer.de/link/service/journals/00191/papers/1011002/10110207.pdf>.
8. Cazanova J. Rethinking Secularization: A Global Comparative Perspective, 2006 / J. Cazanova. [Electronic resource]. – Mode of access <http://iasc-culture.org/THR/archives/AfterSecularization/8.12CCazanova.pdf>.
9. Dobbelaere K. Secularization: An Analysis at Three Levels (Gods, Humans and Religions) / K. Dobbelaere. – Brussels : P.I.E. – Peter Lang, 2002. – 214 p.
10. Galor O. Evolution and the growth process: Natural selection of entrepreneurial traits / O. Galor, S. Michalopoulos // Journal of Economic Theory, 2012. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.nber.org/papers/w17075>.
11. Iannaccone L.R. Introduction to the Economics of Religion / L.R. Iannaccone // Journal of Economic Literature. – Vol. 36. – 1998. – Pp. 1465-1496. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.international.ucla.edu/cms/files/perg.iannaccone.pdf>.
12. Inglehart R. Sacred and Secular. Religion and Politics Worldwide / R. Inglehart, P. Norris. – Cambridge, 2004. [Electronic resource]. – Mode of access http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/Books/Sacred_and_secular.htm.
13. Lewis A.W. The Theory of Economic Growth / A.W. Lewis. – London: Taylor and Francis, 2003. – 453 p.
14. Religion and democracy in contemporary Europe / Ed. by G. Motzkin, Y. Fischer. – London: Alliance Publishing, 2008. – 200 p. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.alliancemagazine.org/books/Religion%20and%20Democracy.pdf>.
15. Smith A. The Wealth of Nations / A. Smith. – The Pennsylvania State University: An electronic Classics series publication, 2005. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www2.hn.psu.edu/faculty/jmanis/adam-smith/wealth-nations.pdf>.
16. Migrants, minorities and employment Exclusion and discrimination in the 27 Member States of the European Union: Update 2003-2008 // European Union Agency for Fundamental Rights, 2010. – 96 p. [Electronic resource]. – Mode of access <http://fra.europa.eu/en/publication/2011/migrants-minorities-and-employment-exclusion-and-discrimination-27-member-states>.
17. Eurostat – European Commission. [Electronic resource]. – Mode of access http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_per_capita_consumption_per_capita_and_price_level_indices.
18. New Maddison Project: Historical Statistics Database. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.gdc.net/maddison/maddison-project/data.htm>.
19. World Religion Database International religious demographic statistics and sources. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.worldreligiondatabase.org/wrd_default.asp.

Несправа Н.В. Секуляризация, религия и экономика: структурные сдвиги в странах Западной Европы

Динамические изменения в социальной и экономической сферах общественной жизни в XX-XXI вв. происходят на фоне трансформации религиозных институтов, из-

менения роли религии в решении проблем общественного развития. Проанализированы взаимосвязи между религиозным фактором и экономическим ростом, сущность и особенности секуляризации экономики (на примере стран Западной Европы), а также предложена дифференциально-мультипликативная гипотеза общественно-экономического развития, опирающаяся на системно-историческую интерпретацию процесса секуляризации.

Ключевые слова: религия, экономика, секуляризация, экономический рост, модель социально-экономического развития.

Nesprava M.V. Secularization, religion and economy: structural changes in Western Europe

Dynamic changes in social and economic spheres of social life in the XX-XXI centuries taking place on the background of religious institutions transformation, the changing role of religion in social development's problems solving. This paper analyzes the relationship between religious factors and economic growth, the nature and characteristics of economical secularization (the case of Western Europe) and proposed the differential-multiplicative hypothesis of socio-economic development, based on complex-historical interpretation the secularization process.

Keywords: religion, economics, secularization, economic growth, model of socio-economic development.

УДК 338.47-052:330.837(477)

Доц. Б.М. Пісний, канд. екон. наук –
Львівська філія Європейського університету

ДЕРЖАВНА СПОЖИВЧА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Обґрунтовано необхідність активізації процесу формування та реалізації комплексної споживчої політики та забезпечення високого правового рівня захисту інтересів споживачів не тільки на державному, але й на регіональному рівні. Запропоновано здійснювати пошук шляхів удосконалення державної споживчої політики на основі принципу системності соціально-економічної регіональної політики.

Ключові слова: інтереси споживачів, захист прав споживачів, споживча політика, регіональні програми, регіональний споживчий ринок, система технічного регулювання.

Постановка проблеми. Формування державної споживчої політики у ринковій економіці виступає найважливішим індикатором ефективності пошуку балансу між економічним зростанням та забезпеченням соціального розвитку, формуванням належного рівня життя, а також збереженням екологічно безпечного довкілля. Основна мета державної споживчої політики – захист прав споживачів відповідно до екологічних вимог безпеки та якісного рівня продукції. Є дві групи факторів, які зумовлюють необхідність провадження державної споживчої політики, – економічні та соціальні. Економічні пов'язані із функціонуванням ринку товарів і послуг, конкуренцією, фіскальною політикою тощо. Соціальні формуються унаслідок прийнятих у суспільстві систем цінностей, рівня демократизації, політико-правових гарантій.

Глобалізація економік світу призводить до розгортання та активізації протилежної тенденції – регіоналізації. Тому дослідження споживчої політики необхідне не тільки у національному вимірі, але й у регіональному. Адже саме на рівні регіонів виникають перспективні проекти, покликані вирішувати проблему захисту споживчих інтересів саме у конкретних умовах території. Регіони

Україні істотно відрізняються між собою за, насамперед, географічними і кліматичними ознаками, економічним розвитком, виробничими потужностями, пріоритетними сферами інвестування, розвитком людських ресурсів, інфраструктурою, адмінресурсом. Різні умови формують відмінності у організаційно-технічному сприянні реалізації інновацій у виробництві споживчих товарів, їх комерціалізації, кадровому забезпеченні інвестиційних проектів. Тому врахування фактора регіоналізації державної політики у сфері дотримання інтересів споживачів сприятиме підвищенню її ефективності.

Водночас, відсутність єдиних підходів до формування стратегії розвитку споживчого ринку товарів і послуг на регіональному рівні призводить до погіршення соціально-економічного розвитку більшості областей України. Основними факторами, які призупиняють цивілізований розвиток регіональних споживчих ринків у контексті забезпечення якості, безпечності та екологічної продукції, є недостатність контролю з боку регіональних органів державного управління за розвитком торговельної мережі та мережі споживчих послуг регіону; низька якість споживчих послуг (особливо у медицині, транспорті); вузький асортимент та пропозиція споживчих послуг населенню; низький рівень культури обслуговування споживачів; несумлінна конкуренція та цінові спекуляції, наявність неякісних, сфальсифікованих товарів, що можуть в окремих випадках спричинити шкоду здоров'ю. Зважаючи на наведене, питання удосконалення регіональної політики захисту інтересів споживачів залишається недостатньо дослідженим, потребує врегулювання практичних кроків на системному та комплексному теоретичному підґрунті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомий внесок у вирішення комплексу проблем формування та реалізації споживчої політики вносять праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених: Л. Альперіна, Р. Бичковського, В. Верстана, Г. Вороніна, В. Гончарова, В. Лемінга, В. Павлова, О. Сергєєва, Г. Фіничука, С. Фомічова, В. Якубовського та інших. Між тим, за наявності великої кількості науково – прикладних розробок серед них все ж спостерігається недостатня кількість досліджень, які були б пов'язані з вирішенням проблем організації споживчої політики, особливо на регіональному рівні.

Постановка завдання. Метою дослідження є пошук шляхів удосконалення державної споживчої політики на регіональному рівні на основі принципу системності соціально-економічної регіональної політики.

Виклад основного матеріалу. Необхідність якісних змін у соціально-економічному розвитку суспільства проявляється поступово, в міру зниження темпів економічного зростання, доходів та споживання населення. Ініціатором реформ виступає держава. При цьому важливе розуміння двох обставин. По-перше, успіх реформаторської діяльності держави досягається за умови глибокого знання стану та тенденцій у соціально-економічному розвитку суспільства. По-друге, реформаторські можливості держави обмежені, якщо вона не зможе активізувати самостійність та ініціативу самих господарюючих суб'єктів, основними стимулами дій яких є їх громадські потреби та інтереси.

Розуміємо інтереси споживачів як їх уявлення про задоволення власних споживацьких потреб – як матеріальних, так і моральних. При цьому кожен то-

вар становитиме різновид інтересу споживача і є відображенням думки суб'єктивного споживача щодо "кращого" вибору для себе.

Згідно з розробленими і прийнятими у 1985 р. генеральною Асамблеєю ООН принципами захисту інтересів споживачів, до інтересів споживачів було віднесено:

- забезпечення фізичної безпеки споживачів;
- захист економічних інтересів споживача забезпеченням задовільних експлуатаційних і технічних характеристик продукції;
- розроблення норм якості і безпеки споживчих послуг і товарів;
- сприяння у створенні споживчих кооперативів та асоціацій;
- розроблення процедур компенсування споживачам збитків, понесених внаслідок порушення їх прав споживача;
- розроблення просвітницьких програм для споживачів як невід'ємної частини системи освіти.

Задоволення системи особистих потреб населення – головна мета і сенс існування будь-якого суспільства. Від того, як реалізується ця мета, залежить життєздатність його господарювання. Задоволення системи особистих потреб визначається багато в чому на макроекономічному рівні за активної участі держави. Соціально-економічні потреби населення виступають передумовою будь-якого відтворювального процесу і, водночас, – його кінцевим результатом. Однак цей результат у разі прогресивного розвитку суспільства не є простим повторенням вихідного мотиву виробництва. Це будуть нові потреби як у кількісному, так і в якісному аспекті, завдяки чому вони знову виступають вихідним мотивом виробництва на більш високому рівні.

У потребах людини і її трудовій діяльності закладено первинні джерела розвитку суспільних систем. Взаємодіючи, вони виконують різну роль: потреби задають програму діяльності, а діяльність забезпечує можливість їх задоволення. Потреби людини і її діяльність, спрямована на їх задоволення, є джерелами для розвитку споживчих інтересів. Історичний розвиток людського суспільства відбувається шляхом виникнення нових потреб і нових видів людської діяльності, що забезпечують їх задоволення. Диференціація потреб і діяльності людей ускладнює їх соціально-економічні взаємозв'язки.

Суть споживчої політики становить забезпечення високого правового рівня захисту прав споживачів саме з боку держави, реалізації їхніх прав на безпеку, поінформованість, вибір, відшкодування збитків, здійснення контролю за якістю та безпекою продукції (робіт, послуг), сприяння діяльності громадських організацій споживачів, що закріплено статтею 42 Конституції України і Законом України "Про захист прав споживачів" [1].

На сьогодні сформульовано новий підхід, що закликає до інтеграції положень політики захисту інтересів споживачів до інших сфер державного регулювання процесів соціально-економічного розвитку. Сфера застосування споживчої політики поширюється на нові сфери, а її вплив стає все більш істотним і відчувається у багатьох інших видах політики. До основних функцій, що включає державна політика захисту прав споживачів у різних країнах світу, відносять:

- задоволення основних потреб: надання всім споживачам ефективного доступу до базових товарів та послуг (охорона здоров'я, харчування, житло, вода, енергія, засоби зв'язку, освіта та деякі фінансові послуги);

- захист економічних інтересів споживачів: запобігання нечесним методам у торгівлі, рекламі та продажу, несправедливим умовам в угодах із споживачами; запобігання виникненню спекулятивних цін; регулювання кредитів для споживачів; внутрішні позики та інші фінансові операції; гарантійні зобов'язання у післяпродажний період; підтримка стандартів якості тощо;
- безпека: захист споживачів від товарів або послуг, що є небезпечними або ненадійними, шляхом запобіжних заходів (інформаційні вимоги, схеми страхування якості, зобов'язання з контролю під час процесів виробництва та реалізації, вилучення товарів, система обміну інформацією та положення про нагляд за ринком), а також заходів корекції (надання споживачам доступу до адекватних та легкодоступних схем компенсації, зокрема, шляхом суворих правил відповідальності);
- відшкодування споживачам: надання споживачам швидкісних та доступних засобів реалізації їхніх прав; визначення відповідних цивільних, кримінальних та адміністративних засобів захисту; надання групам споживачів законного статусу або права на колективні дії в судах та трибуналах; розроблення незалежних та ефективних альтернативних схем вирішення суперечок (ABC);
- освіта: споживачів знайомлять з їх обов'язками, правами та зобов'язаннями; це дає змогу їм відігравати активну роль на ринку; захищає їх від обману та підробок; надає споживачам ефективний доступ до механізмів права та відшкодування; допомагає приймати рішення;
- інформація: поради щодо вибору товарів та послуг; запобігання ризикам та нещасним випадкам, пов'язаним з товарами або послугами і формування умов, угод, цін та тарифів: маркування, упаковка товарів, застереження та зауваження з їх використання, роз'яснення умов контрактів та надання споживачам періодів "охолодження"; заборона реклами, що вводить в оману; створення мережі консультативних центрів для споживачів та поширення споживацької інформації тощо.

Із набуттям Україною незалежності більшість норм і нормативів споживчої політики, успадкованих від попередньої держави, продовжували діяти. При цьому було проголошено за вектор розвитку поступове зближення національної технічної системи регулювання із європейською. Свідченням цього було прийняття 12 травня 1991 р. Закону України "Про захист прав споживачів", який надав нового імпульсу розвитку споживацького руху в державі і закріпив юридичну основу для захисту прав споживачів [1]. У березні 1998 р. набрав чинності Договір про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, відповідно до якого на час перебування України асоційованим членом ЄС в її національне законодавство та технічну систему регулювання мало бути впроваджено не менше ніж 80 % стандартів і нормативів, які діють на території Європейського Союзу. Отож, процес гармонізації системи технічного регулювання та комплексу нормативів щодо дотримання споживацьких інтересів був розпочатий в Україні у кінці 90-х років.

Зміна пріоритетів у державній політиці, згідно з Указом Президента України від 12 січня 2002 р. "Про заходи щодо посилення державного захисту прав споживачів" [2], та її спрямування на людину свідчить про новий підхід до вирішення споживчих проблем в Україні загалом.

Пізніше було прийнято ще низку нормативно-правових актів, які мали за мету подальше удосконалення системи захисту прав споживачів в Україні (нап-

риклад Програма захисту прав споживачів на 2003-2005 рр., Закон України "Про безпечність та якість харчових продуктів" [3], Концепція розвитку технічного регулювання та споживчої політики у 2006-2010 рр.). Однак залишається низка проблем у сфері гармонізації національного законодавства з європейським, забезпечення якості і безпечності харчування, дотримання законодавства у сфері нагляду за ринком споживання. Так, доведено, що неякісне харчування, синтетичні складники у їжі призводять до порушень нервової системи, репресивності, зростання смертності, розвитку онкологічних захворювань: порівняно із серединою 90-х років, смертність від неякісного харчування зросла удвічі [4].

У регіональному вимірі проблеми споживчого ринку поглиблюються внаслідок нерегульованості міжрегіональних продовольчих зв'язків, нестабільності та неналежного нагляду за сировинною базою у харчовій промисловості, диспаритету цін у регіональному розрізі. Істотною проблемою є також захист прав споживачів у сільській місцевості, де він практично відсутній [5]. Такі питання регіональної споживчої політики потрібно вирішувати не тільки зусиллями органів системи захисту прав споживачів, яких в Україні створено уже більше ніж 100, але і залучаючи органи місцевого самоврядування, громади.

Окрім того, під час розроблення основних положень регіональної політики захисту інтересів споживачів потрібно враховувати, що стан регіонального споживчого ринку перебуває залежно від інших ринків регіону, формується унаслідок виробничих відносин, що склались в регіоні, інноваційно-інвестиційної активності підприємств, а, це, водночас, впливає на рівень життя населення регіону, формує людських потенціал, регулює товарно-грошові відносини, сприяє розвитку конкурентоспроможності вітчизняних товарів і всього ринкового механізму.

Висновки. Зважаючи на викладене, необхідністю є розроблення комплексної концепції регулювання регіонального споживчого ринку на довготерміновий період. Така концепція мала б ґрунтуватися на принципі системності, що враховував би залежність споживчого ринку від інших типів регіональних ринків: грошово-кредитних, товарних ринків праці, медичних та освітніх послуг тощо. Інфраструктура споживчого ринку, що на сучасному етапі є доволі розгалуженою і розбудованою, мала б гармонійно вписуватися у інфраструктуру інших ринків та ефективно взаємодіяти із регіональним адміністративним ресурсом. Ринковий нагляд за споживчим ринком має бути дієвий і узгоджений з регіональною соціально-економічною політикою. Водночас, важелі регулювання споживчого ринку повинні володіти певною специфікою, зважаючи на специфіку суб'єктів ринку.

Враховуючи, що з економічного та соціального погляду на рівні регіонів не все гаразд, виникає ситуація, коли споживач змушений знизу будувати систему взаємовідносин із зовнішнім середовищем. У зв'язку з цим, пропонується ввести додаткова низка вимог до підприємств, тільки виконання яких дасть змогу вести мову про перспективи захисту інтересів споживачів у країні.

По-перше, підприємствам необхідно передбачати додаткові витрати на заміну товарів, ремонт і т. ін. По-друге, в організаційну структуру підприємств-продавців необхідно включати рекламні відділи, створення яких одночасно

буде означати початок руху до саморегулювання бізнесу, перспективність чого незаперечна.

Важливим кроком на шляху оптимізації системи захисту інтересів споживачів на регіональному рівні має стати прийняття не тільки державної програми захисту прав споживачів на національному рівні, але й адекватних регіональних програм, які забезпечать розвиток конкуренції, узгодженість дій, усунення дублювання функцій тощо. Дуже корисним кроком для розвитку та підтримки ефективно працюючих організацій із захисту прав споживачів стало б надання податкових пільг, фінансування програм і т. ін. У ряді найперспективніших завдань держави повинна стати і інформаційно-просвітницька діяльність, особливо, з використання засобів масової інформації, зокрема, телебачення.

Отже, до невідкладних завдань державних органів захисту інтересів споживача пропонуємо віднести такі:

- створення єдиного центру, який міг би об'єднати зусилля роз'єднаних асоціацій, спілок, партнерств, гільдій в роботі з захисту прав споживачів. Це дасть змогу зміцнити фінансовий аспект діяльності цих організацій, а також об'єднати інформаційні бази за скаргами клієнтів на різні компанії, що працюють на споживчому ринку;
- активізація роботи з навчання підприємців основам роботи зі споживачами, що дасть змогу вдосконалити виробничий процес і, відповідно, поліпшити економічні показники підприємства; вироблення єдиного стандарту збирання інформації про скарги споживачів, для подальшого її акумулювання та використання під час створення національних комерційно-інформаційних мереж і банків інформації.

Література

1. Закон України від 12.05.1991 р., № 1023–XII "Про захист прав споживачів" (в редакції Закону від 01.12.2005 р., № 3161–IV). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Указ Президента України від 12.01.02 р., № 16/2002 "Про заходи щодо посилення державного захисту прав споживачів". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.kmu.gov.ua/zl/portal/search>.
3. Закон України від 08.09.2005 р., № 2863–IV "Про безпечність та якість харчових продуктів". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Крисанов Д.Ф. Якість і безпечність харчової продукції / Д.Ф. Крисанов // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 3. – С. 103–118.
5. Пісний Б.М. Концептуальні аспекти формування та реалізації державної споживчої політики / Б.М. Пісний, В.І. Павлов // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. – Рівне : Вид-во НУВГП. – 2010. – Вип. XVI, № 4. – С. 307–314.
6. Ліпанова О.А. Споживча політика: національні та регіональні пріоритети. / О.А. Ліпанова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 3-4 (4-5). – С. 172–176. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>
7. Мазаракі А.А. Захист прав споживачів: соціально-правовий аспект / А.А. Мазаракі, О.М. Язвінська, Л.В. Ніколаєва та ін. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2002. – 311 с.
8. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю та сертифікації : підручник / М.І. Шаповал. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2001. – 174 с.
9. Степура Т.М. Людський потенціал України: чинники формування та розвитку : монографія / Т.М. Степура, Б.М. Пісний, Л.І. Гальків, Л.Р. Кучер / за наук. ред. Т.М. Степури. – Львів : Вид-во ТзОВ "Ліга-Прес", 2012. – 276 с.

Писний Б.М. Государственная потребительская политика: региональное измерение

Обоснована необходимость активизации процесса формирования и реализации комплексной потребительской политики и обеспечения высокого правового уровня защиты интересов потребителей не только на государственном, но и на региональном уровне. Предложено проводить поиск путей совершенствования государственной потребительской политики на основе принципа системности социально-экономической региональной политики.

Ключевые слова: интересы потребителей, защита прав потребителей, потребительская политика, региональные программы, региональный потребительский рынок, система технического регулирования.

Pisnyy B.M. State consumer policy of ukraine: the regional dimension

The article substantiates the need to accelerate the process of development and implementation of a comprehensive consumer policy and to ensure a high level of protection of the legal interests of consumers, not only at national but also at regional level. It is proposed to search for ways to improve the state of consumer policy based on the principle of systematic socio-economic regional policy.

Keywords: consumer interests, consumer protection, consumer policy, regional programs, regional consumer market, Technical Regulations.

УДК 330.[8+33]

Доц. Л.С. Томашик, канд. екон. наук – Львівська КА

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВАРІАЦІЇ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ У КОНТЕКСТІ ЦИКЛУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ

Проаналізовано теоретичні підходи до пояснення зміни споживання залежно від циклу ділової активності. Здійснено аналіз динаміки споживання з допомогою моделей Ф. Модільяні і Манделла-Флемінга. Виявлено вплив обсягів споживання на обсяги ВВП України за допомогою економетричної моделі.

Ключові слова: приватне споживання, споживчий попит, ВВП, цикл ділової активності, економічний цикл, економічна криза.

Вступ. Споживання є визначальною компонентою сукупних витрат на виробництво ВВП, а отже, і головним чинником, від якого залежать стан національної економіки, економічні піднесення та спади. Динаміка доходів і споживчих витрат населення є ключовим соціально-економічним параметром, який безпосередньо пов'язаний із макроекономічними змінами. Світова фінансова криза 2008–2010 рр. призвела до істотного зниження доходів населення, а відповідно і споживання, що зумовило істотне погіршення головних макроекономічних параметрів держави. Усі наведені твердження зумовлюють актуальність дослідження та систематизації теоретичних підходів до пояснення зміни приватного споживання з огляду на циклічні зміни та кризові спади, що дасть змогу більш чітко розмежовувати ті чи інші сфери впливу та формувати ефективні рішення для економічної політики.

Мета дослідження. Систематизувати теоретичні концепції щодо пояснення зв'язку приватного споживання та зміни циклу ділової активності, а також виявити цей зв'язок за допомогою економіко-математичних методів.

Виклад основного матеріалу. В сучасній економічній науці часто використовують такі поняття як "цикл ділової активності", "економічний цикл" та "діловий цикл". Насамперед з'ясуємо, чи ці питання тотожні, чи все таки між ними є певні відмінності. Економічний цикл у вузькому розумінні – це рух ви-